

ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ БРАКУ У ВИРОБНИЦТВІ

УДК 657.4

Слобода А.С. студентка 4 курсу,
факультету економіки і права
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація: В даній статті визначено сутність поняття браку у виробництві та класифікація браку за різними ознаками. Виявленні шляхи зниження браку в залежності від його видів.

Annotation: This article defines the essence of the concept of shortage in production and the classification of the lack of various features. Identify ways to reduce shortages, depending on its species.

Ключові слова: брак, класифікація браку, шляхи зниження браку.

Key words: lack, classification of lack, ways to reduce lack.

Якість продукції як комплексне поняття формується з ряду елементів. Зокрема, одним з параметрів, що характеризують якість, є наявність втрат від бракованих виробів. Тому виникає необхідність в дослідженні теоретико-методологічних основ браку у виробництві, а також шляхів його усунення.

Метою даної статті є визначення та обґрунтування економічної сутності браку у виробництві, класифікації, а також виявлення шляхів до його зниження.

Проблемам зниження витрат, а саме зниженню їх за рахунок усунення браку було присвячено багато наукових досліджень вітчизняних вчених, а саме: Бутинець Ф. Ф., Білова Н. В., Ізвєкова І.М., Кучерак Д. К., Левченко Н. М. та ін[1-5]. В працях яких розглядаються питання браку в виробництві та його класифікація, але питанню зниження рівня браку у виробництві розглянуто недостатньо.

Браком у виробництві прийнято вважати продукцію (виріб, роботи), напівфабрикати, вузли, деталі та конструкції тощо, які не відповідають за якістю встановленим стандартам або технічним умовам та не можуть бути використані за своїм прямим призначенням або застосовуються лише після додаткових витрат на усунення наявних дефектів. При цьому браком не вважаються продукти, вироби, напівфабрикати, виготовлені за особливим підвищеним технічним вимогам, в тих випадках, коли вони не

відповідають цим вимогам, але відповідають стандартам або технічним умовам на аналогічні продукти або вироби для загального споживання. Не належать до браку, втрати від сортності, тобто переклад продукції в нижчий сорт за якістю.

Крім самої сутності браку, важливим є питання визначення його видів за різними класифікаційними ознаками.

Так, дослідивши зазначену вище літературу, можна виділити наступну класифікацію браку у виробництві (рис.).

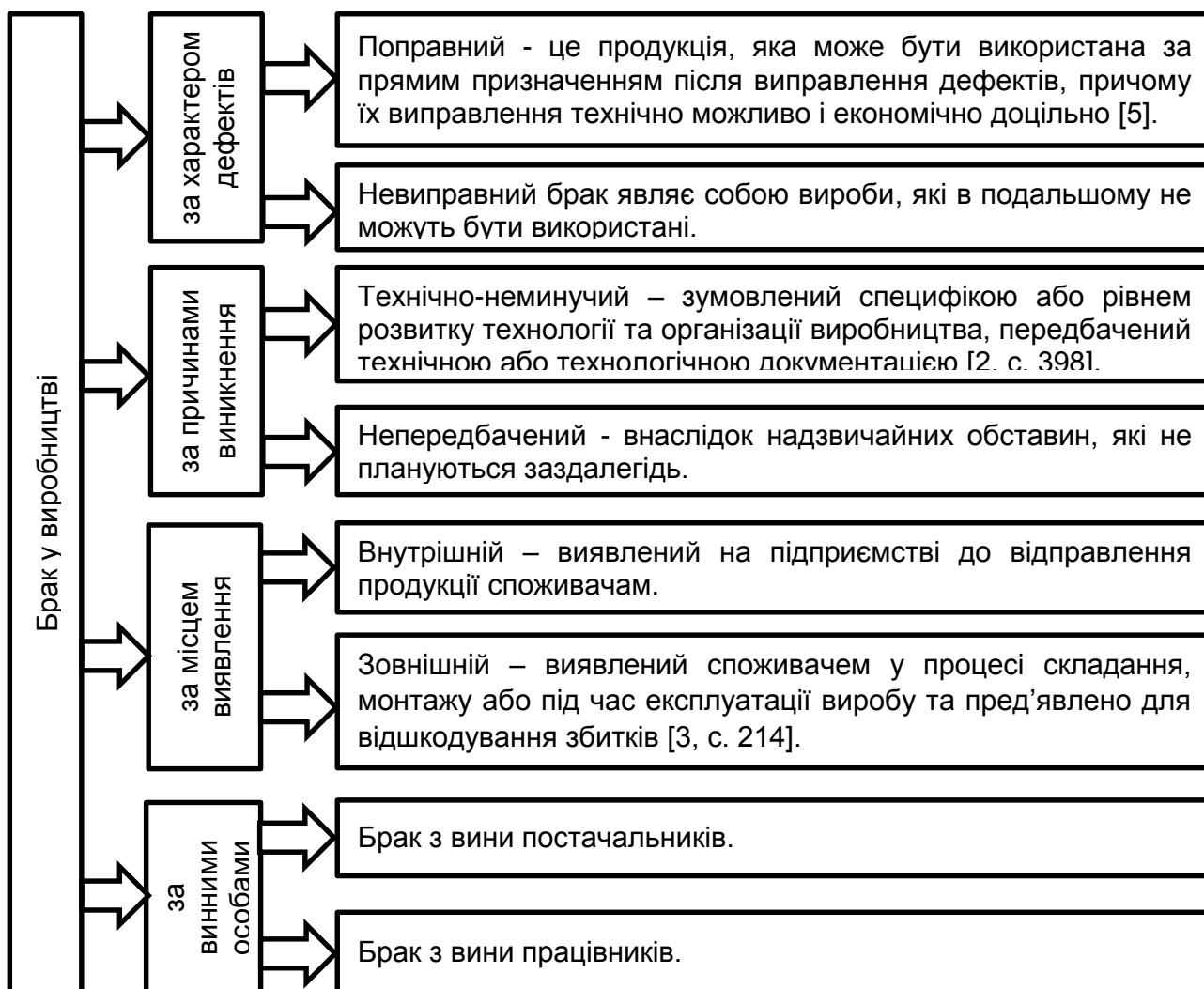

Рис. Класифікація браку у виробництві узагальнено автором за матеріалами [1-5]

Жоден економічний суб'єкт, який здійснює підприємницьку діяльність у виробничій сфері, не застрахований від ймовірності випуску бракованої продукції. Брак може виникнути практично на будь-якій стадії виробничого циклу, а причини його виникнення досить різноманітні.

Висока якість виробів або послуг забезпечує підприємству добру репутацію, стійкий збут продукції або послуг. Тому підприємства повинні прагнути до зменшення числа бракованої продукції та зниженню витрат на підприємстві.

Якщо розглядати шляхи зниження бракованої продукції, то це доцільно робити у розрізі класифікації браку.

За характером дефектів, а саме поправного та невивправного браку шляхами зниження можуть бути: 1) налагодження ретельного контролю за якістю продукції в процесі її виготовлення та дотриманням технологічного режиму на окремих стадіях виробництва; 2) організувати точний та своєчасний облік браку - документообіг у всіх цехах та на всіх переділах, операціях, а також причин та конкретних винуватців браку; 3) організувати облік витрат за центрами відповідальності (по цехах, виробничих дільницях); 4) виявити повну суму втрат від браку у всіх цехах підприємства і вжити заходів до відшкодування заподіяної підприємству шкоди; 5) строго дотримуватися встановленого порядку обліку втрат від браку.

За причинами виникнення поява браку у виробництві, то доцільними будуть наступні шляхи його зниження: 1) техніко-неминучий – необхідно встановити терміни технічного обслуговування та ремонту обладнання, а також персональну відповідальність за порушення цих термінів та низьку якість проведених робіт; 2) непередбачений брак – при раптовому відключенні електроенергії зупинилось обладнання, постачальник відвантажив неякісну сировину, використання якого стало причиною браку, у даному випадку претензії стороннім особам можуть пред'являтися за правилами господарського та цивільного кодексу, або інших нормативно-правових актів.

За місцем виявлення браку у виробництві брак поділяють на внутрішній та зовнішній. Внутрішній брак, перш за все обов'язки з його виявлення дефектів в продукції покладаються, як правило, на відділ технічного контролю. Вони виявляють виробничий брак, причини, за якими він стався, осіб, причетних до його виникнення. Однак дефекти можуть бути виявлені споживачем. Варто сказати, що для отримання компенсації вартості, сплаченої за неякісний продукт, покупець повинен знати, що входить в поняття браку. Безумовним дефектом вважається такий стан товару, при якому його використання неможливо або суттєво

ускладнено, при виявленні таких дефектів споживач заповнює акт та оформляє претензію. Отже, у даному випадку доцільним буде прописати в інструкції товару, умови при яких споживач може повернути бракований товар.

За винними особами брак поділяється на брак з вини працівників та з вини постачальників. У цьому випадку доцільними будуть наступні шляхи його зниження: 1) у разі браку з боку працівників керівництву вищої ланки необхідно боротися з безвідповідальністю та непрофесіоналізмом робітників за допомогою системи мотивації; 2) при виявленні неякісної сировини, зобов'язати робочих перервати виробничий процес та повідомити про даний факт керівництву; 3) якщо брак виникає з боку постачальника, доцільним є організувати контроль якості на стадії надходження сировини на підприємство, а також включити в угоду з постачальниками пункт про можливість стягнення штрафу при виявленні дефектів в матеріалах. Щоб звести до мінімуму людський фактор, також необхідно впроваджувати автоматизовані системи управління виробничими процесами.

Таким чином, можна зробити загальний висновок, що в залежності від видів та причин браку, підприємства повинні оперативно реагувати та попереджувати наявність браку, а також враховувати можливі наслідки та вживати заходи щодо його усунення.

Література

1. Білова Н. В. Обліковуємо брак у виробництві / Н. Білова // Податки та бухгалтерський облік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nibu.factor.ua/ukr/catalogue/issue.html>.
2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : Рута, 2009. – С. 398–400.
3. Ізвекова І.М. Класифікація браку та її практичне використання підприємств машинобудування / І.М. Ізвекова, Г.О. Король, Н.П. Потрус // Вісник ЖДТУ. – 2015. – №1(55). – 211–215 с.
4. Кучерак Д. К. Хто заплатить за брак? / Д. Кучерак // Дебет-Кредит. – 2016. – №42. – С. 16–20

5. Левченко Н. М. Обліково-інформаційне забезпечення управління браком виробництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2014_1_21

Науковий керівник,
старший викладач

Чумак Г. М.